

Les papallones diürnes de la vall de Riudemeia, Argentona

Situat a menys de 8 km de la línia de la costa i amb una altitud que no depassa els 150 m, aquest itinerari mostreja part d'un bosc de ribera compost per lloredes, alocars i omedes així com les pinedes i alzinars del vessant nord de la vall. Fins aquest moment s'hi han detectat 65 espècies. Destaquen les poblacions de *Coenonympha arcania* i *Glaucopsyche alexis*. Els canvis en la vegetació i el progressiu tancament d'algunes àrees podrien afectar algunes espècies.

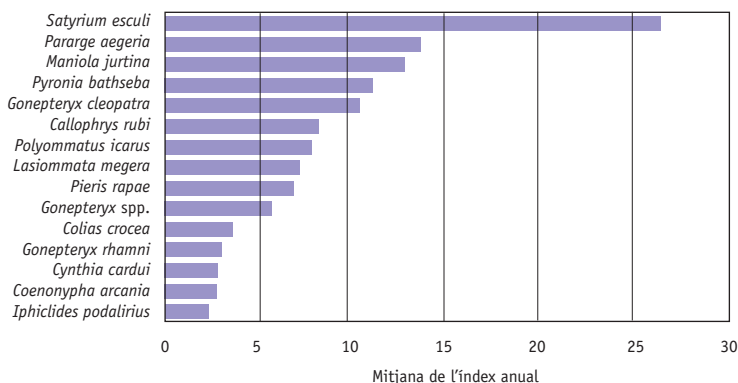

Àrea de la secció 3 que abans era un espai obert, però ara les alzines han crescut tant que comença a ser difícil passar-hi

L'itinerari

Després de mig any de proves, a finals de 2007 es va establir el recorregut final de l'itinerari d'Argentona que discorre per la vall de Riudemeia, que pertany a la conca de la riera d'Argentona. Aquesta petita vall està orientada de sud-oest a nord-est quasi paral·lela a la línia de la costa, però protegida d'aquesta pels turons que envolten Argentona. És una àrea que queda dintre dels límits del Parc de la Serralada Litoral i que té una ocupació humana baixa en comparació amb el territori que l'envolta, envaït per nombroses urbanitzacions.

Fig. 1. Abundància (mitjana dels índexs anuals durant el període 2008-2013) de les 15 papallones més comunes a l'estació d'Argentona.

La seva orientació, que contrasta amb la de la majoria de les rieres del Maresme, generalment perpendiculars a la línia de la costa, li permet mantenir una humitat elevada, la qual cosa fa que l'aigua baixi per la riera de forma constant durant alguns dies en aquelles tardors més plujoses. Això afavoreix el desenvolupament d'una vegetació de ribera de tipus termòfil amb alocs (*Vitex agnus-castus*) i llorers (*Laurus nobilis*) a la part més baixa, que es veuen substituïts per oms (*Ulmus minor*) a mesura que ens endinsem a la vall. Els alzinars i les pinedes ocupen els vessants de la vall, i a les planes al·luvials, sempre estretes i de poca entitat, hi ha alguns conreus o pollancredes.

L'itinerari té una longitud total de 1.412 m i està dividit en 8 seccions amb una longitud mitjana de 176 m per secció. S'inicia just al límit del Parc, entre les finques de can Navas i can Tomàs Rajoler, on creix una abundant població d'ailants (*Ailanthus altissima*), i remunta el camí que porta cap a Òrrius seguint el curs de la riera. La segona secció deixa aquest camí per seguir la llera, als marges de la qual abunden els oms, les cicutes (*Conium maculatum*) i els càrex (*Carex pendula*), però també algunes espècies invasores, com ara el raïm de moro (*Phytolacca americana*) o la nyàmera (*Helianthus tuberosus*). El recorregut s'endinsa més endavant en unes pinedes mixtes on cohabituen el pi blanc (*Pinus halepensis*), el pinyer (*Pinus pinea*) i el pinastre (*Pinus pinaster*) junt amb alzines (*Quercus ilex*) i algun arboç (*Arbutus unedo*). El sotabosc està dominat per les estepes (*Cystus salvifolius* i *C. albidus*) i el llistó (*Brachypodium retusum*). Tot i que el sòl és silícic, hi creixen alguns romanins (*Rosmarinus officinalis*) i un parell de mates de farigola (*Thymus vulgaris*). Les seccions 6 i 7 segueixen una part del camí que porta a la via romana de Parpers, flanquejat per esbarzers (*Rubus ulmifolius*, *R. canescens*), ginestes (*Spartium junceum*) i aladerns (*Rhamnus alaternus*). Finalment, l'itinerari travessa uns antics camps de conreu

abandonats, avui molt embardissats i en els quals creixen alguns pollancre.

Cal destacar que els boscos d'aquesta àrea són explotats forestalment, fet que implica aclarides periòdiques o extraccions parcials dels arbres més grans. A més, per sobre la riera passa una línia elèctrica d'alta tensió i prop d'aquesta hi un gasoducte soterrat. Periòdicament, aquestes zones són desbrossades, i això afecta en part tres seccions de l'itinerari.

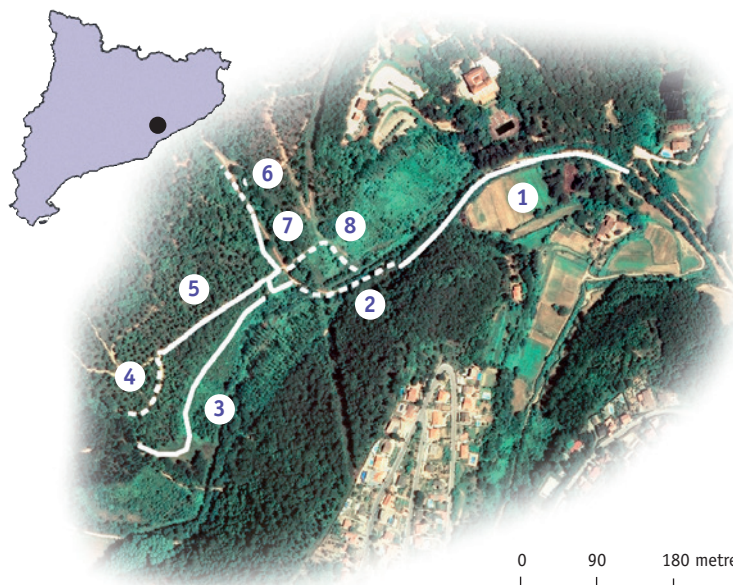
La fauna de papallones

A Argentona s'han identificat fins aquest moment 65 espècies de ropalòcers, amb una mitjana anual de 53 espècies. Durant el període 2008-2013, s'han comptabilitzat 12.709 papallones, amb una mitjana anual de 2.118,2 i una densitat de 150,2 exemplars/100 m.

Les corbes de vol mostren una estacionalitat molt marcada, tant en el nombre d'espècies com en el d'individus, amb un pic molt diferenciat a final de primavera i principi d'estiu (setmanes 16 a 20), probablement dominat per l'emergència de dues de les espècies més abundants: *Satyrrium esculi* i *Pyronia bathseba*. Junt amb aquestes dues espècies, *Pararge aegeria*, *Maniola jurtina*, *Gonepteryx cleopatra*, *Callophrys rubi*, *Polyommatus icarus*, *Lasiommata megera* i *Pieris rapae* formen el grup de les espècies més abundants (fig. 1). Totes estan entre les deu primeres del conjunt del CBMS, excepte *G. cleopatra* i *C. rubi* que aquí, a Argentona, presenten abundàncies força altes que passen de 8 ind./100 m de mitjana anual. La inclusió de *Cynthia cardui* en el grup d'espècies abundants es deu únicament als més de 200 exemplars comptats durant el 2009, l'any de la gran migració d'aquesta espècie; la resta d'anys els comptatges han estat un o fins i tot dos ordres de magnitud inferiors.

Donat que l'altitud màxima de l'itinerari és inferior a 150 m sobre el nivell del mar, cal destacar la presència d'una població constant i relativament abundant de *Coenonympha arcania*, una espècie que mostra els màxims poblacionals entre 600 i 1.200 m. També destaca la població de *Glaucopsyche alexis*, que durant els quatre primers anys va mostrar una població força estable. No obstant això, durant el 2012 no se'n va poder observar cap individu, un fet que hem relacionat amb els forts freds que van afectar l'itinerari a final d'hivern i principi de primavera. Afortunadament, el 2013 s'han comptat tres individus, i esperem que sigui un senyal d'una pròxima recuperació de la població.

Amb presència anual més o menys constant, però amb densitats molt baixes, gràcies

al bosc de ribera, a Argentona trobem *Apatura ilia*, i just abans que volin els centenars de *Satyrrium esculi* podem veure també un altre parell d'espècies d'aquest gènere, *S. ilicis* i *S. w-album*. Aquesta darrera espècie és d'hàbits arborícoles, però la podem observar quan visita les flors de l'esbarzerola (*Rubus canescens*) per alimentar-se. Finalment, com en tots els itineraris, hi ha aquelles espècies que trobem només de forma ocasional però que són de gran interès per la seva raresa al conjunt de Catalunya; en aquest itinerari destaquen *Callophrys avis*, *Tomares ballus* i *Gegenes nostradamus*.

Efecte dels canvis en la vegetació sobre les papallones

Gran part de l'itinerari discorre per camins forestals, que es mantenen més o menys oberts pel pas d'algun vehicle o per la poda dels marges que els responsables del Parc fan de forma periòdica. N'és una excepció la secció 3, un petit corriol que connecta dues pistes forestals, i la secció 8, que travessa uns antics camps de conreu. A l'inici del seguiment aquestes dues seccions eren espais oberts amb vegetació arbustiva de menys de mig metre d'alçària, però aquesta ha anat creixent, en especial a la secció 3, i gran part de les alzines ara tenen més de 3 m d'alçària. De moment no es veu una tendència clara pel que fa a l'abundància de papallones, i tot i que es detecta un lleuger descens en el nombre d'espècies observades, aquest descens no és significatiu. Caldrà seguir els canvis en futures temporades per confirmar, com fóra d'esperar, un empobriment de les poblacions en aquesta secció si el tancament de la vegetació es manté. 🦋